

XXIV Fòrum Local d'Educació Innovació, escola i municipis

Document de síntesi

A les 9:40 del matí del dia 28 es donava el tret de sortida al XXIV Fòrum Local d'Educació. Les paraules de Mercè Conesa, presidenta de la Diputació de Barcelona i les de la Consellera d'Ensenyament Meritxell Ruiz van obrir una jornada d'acostament entre el món educatiu, immers en un procés profund de canvi i el món municipal que es mira aquest procés amb ganes d'entendre'l i de poder-hi participar.

PONÈNCIA MARC

Eduard Vallory, actual director d'Escola Nova 21 i president del Centre Unesco de Catalunya va fer una ponència marc sota el títol "**El canvi educatiu des de cada barri i municipi: un repte col·lectiu**". Ens va situar en un món interconnectat, incert i complex, marcat per la rapidesa dels canvis tecnològics capaços de transformar la gestió del coneixement i les estructures socio econòmiques actuals.

Aquests canvis es viuen en el municipi, en els barris i en l'escola i això vol dir que l'aprenentatge ha de ser capaç de donar-hi resposta. Ha de poder dotar d'instruments als nois i noies per crear noves realitats que els permetin avançar en aquest entorn però sobretot que els permeti tenir una vida amb sentit que valgui la pena ser viscuda. Segons Vallory ens hem d'orientar cap a **l'educació del bé comú** que és la que ens beneficia a tots perquè ens ajuda a resoldre els reptes nous de manera conjunta.

Des d'aquesta perspectiva es justifica i té ple sentit plantejar la innovació educativa que passa per **canviar el propòsit de l'educació** i de retruc les seves **pràctiques** perquè els humans aprenem de maneres diferents segons quin sigui el context. Vallory creu que el sistema educatiu actual ha de procurar que l'adquisició de coneixements es faci a través del **desenvolupament de competències**. I això requereix de l'actualització del sistema que, per ara, es fa de manera lenta, amb molts professionals que ho estan intentant. Ho estan intentant, però tenen el llast d'una estructura organitzativa heretada del franquisme que dificulta tenir equips cohesionats i una veritable autonomia de centres.

Vallory creu que l'actualització educativa afecta a quatre nivells bàsics del fer de l'escola: el propòsit, les pràctiques, l'avaluació i l'organització. Un canvi de nivell tan profund requereix de l'impuls de tota una societat: ens locals, món social, Departament i escoles.

Per a què pugui ser així, cal impulsar la creació de **xarxes** entre ells que promoguin **interaccions** generadores **d'aprenentatge col.laboratiu** i facin de l'adquisició de coneixement una **experiència compartida**. Els ens locals hi han de contribuir com ja ho van fer fa cent anys.

La innovació educativa ha de ser la normalitat a **l'escola que aprèn constantment**, a l'escola que explora el que vol i pot aprendre. Ha de ser normalitat a l'escola competencial, global, inclusiva i de vida plena. Una escola emparentada amb les escoles republicanes a les quals deu el model i que un dia la dictadura va tenir clar de fer desaparèixer. Per Eduard Vallory la innovació educativa és de l'escola però no només, també és del barri, del municipi, de tota una societat que aprèn sempre dins aquest **món canviant , veloç i incert**.

Després de la ponència marc inspiradora i punyent , es va donar pas a un torn de preguntes que va palesar les moltes reflexions i inquietuds que s'havia generat a partir d'ella, entre el públic.

LES ESCOLES

TAULA 1: INNOVACIÓ EDUCATIVA, QUÈ COM I QUAN

Una breu pausa va servir per canviar el format de la Jornada. A partir d'allà van ser les **taules de debat** les que van portar a la sala la veu de les diferents experiències pràctiques d'innovació educativa. La primera taula, emmarcada en el context de **l'escola**, es va estructurar sota el títol "**Innovació educativa, què com i quan**". Moderada per **Joan Quintana**, director de l'Institut Relacional, vam poder conèixer quatre experiències educatives innovadores. Per Joan Quintana l'element comú de les quatre experiències és haver fet un **procés responsable, és haver donat resposta a uns reptes**. Per Joan Quintana **els processos d'involució es donen quan es defugen les respostes**.

Boris Mir va presentar Escola Nova 21. "**L'aprenentatge és un diàleg**" va dir en iniciar la seva intervenció. Per ell el programa que encapçala vol empoderar els docents a través de la seva interacció per tal de fomentar unes pràctiques que ajudin a assolir millors aprenentatges. Preveuen dedicar les primeres accions a parlar del marc des del qual operem les escoles per transformar-lo i compartir la visió dels principis de l'aprenentatge. El sistema de canvi que promouen és el de fer xarxa de coneixement compartit i que cada escola avanci, des d'on estigui, cap al nou ecosistema. També hi haurà el laboratori en el que una trentena d'escoles s'avançaran a posar en pràctica les iniciatives i poder-les avaluar per tal de veure quines pràctiques val la pena estendre .

David Atzet, directors dels SINS Cardener va parlar en representació de la Xarxa d'Instituts Innovadors de l'ICE de la UAB. **El canvi de mirada** sobre l'educació seria el nexa que va unir als instituts que en formen part, a trobar-se i treballar en xarxa. Van funcionar com una start up en els inicis. Compartien visions i experiències. Ara ja són més de 20 instituts que ho segueixen fent i a més es proposen activitats conjuntes que serveixen per avaluar col.lectivament, el seu funcionament. David Atzet valora especialment el fet de conèixer companys que fan el mateix i poder fer junts, reflexió de la pràctica ja que d'aquesta anàlisi en surten i s'estenen noves solucions. Ell entén que la tasca d'educar és

essencialment una tasca d'equip i no és bo viure-la de manera isolada. De fet afirma que **els projectes els fan les persones** i que aquests són sostenibles quan **l'equip esdevé equip**.

Albert Inglès, cap d'estudis de l'**escola Miquel Bleach** del barri d'Hostafrancs, va interpellar directament als participants de la jornada en plantejar si ens semblava possible la innovació en un **centre d'alta complexitat**, amb un 90% d'immigració i un terç de matrícula viva. L'Albert va respondre's dient que és possible però mai des de la solitud. L'Escola Miquel Bleach, va entrar a formar part del **projecte Tàndem** de la Fundació La Pedrera. Gràcies a aquest projecte, el Museu Nacional d'Art de Catalunya ha establert un partenariat amb l'escola de manera que l'educació artística ha esdevingut l'eix transversal d'aprenentatge i una eina de transformació del centre. Es treballa a partir de projectes en els que hi participen persones de dins i fora del centre i pels quals els mestres han rebut formació específica del Museu. Això ha donat visibilitat a l'escola en el barri i ha aconseguit modificar la imatge de l'escola. Per l'Albert, **el mestre és la peça clau** de la innovació i **l'equip directiu n'és el motor**.

Marta Comas, directora de l'Àrea d'innovació, programes i formació del Consorci d'Educació de Barcelona va intervenir en darrer lloc. La Marta com a membre d'un ens que és administració educativa, va explicar que sempre s'han orientat a acompanyar la transformació dels centres educatius que depenen d'ells. En aquests moments hi ha un 54% d'escoles i instituts que tenen un projecte d'innovació en marxa. Va exposar la necessitat que **l'administració estigui a punt** per les actuacions educatives innovadores, que pugui estar a l'alçada dels canvis i no deixi passar l'oportunitat de fer-ho, tal com ja es va viure amb la implantació de la LOGSE. A l'administració, diu, li toca **repensar-se** i trobar respostes als reptes tals com la contractació dels mestres, el disseny dels espais i aules entre d'altres.

Segons Comas, avui el discurs és **"ho hem de fer junts"**, sols no podem. Calen espais de governança comuns. Cal llaurar el camp de les idees per trobar polítiques decidides per avançar amb equitat, perquè la innovació és equitat. En aquest sentit va explicar que les escoles de Barcelona han endegat una iniciativa recent : **Eines pel Canvi**, que vol aprofundir en el procés de transformació dels centres representats.

I dels municipis, que n'esperen els ponents? Preguntats pel paper que hi podien tenir els municipis en tota aquesta transformació educativa Boris Mir va afirmar que des del municipi es pot estendre el canvi perquè poden facilitar el diàleg. Poden facilitar el pas d'allò meso, a allò micro i va concloure que l'error és no aprendre quan ens equivoquem, no pas equivocar-nos.

David Atzet va fer notar que l'ajuntament no té cap competència sobre els instituts i per tant seria bo una evolució política, de manera que el món polític avancés en paral·lel al món educatiu. La Marta Comas per la seva part va dir que s'havia de tendir a trobar l'equilibri entre l'excel·lència i l'equitat i en aquest aspecte encara teníem deures a fer: avançar en la gestió dels equips docents, en com es reciclen i formen, en els seus horaris, llicències d'estudis etc.

Amb la perspectiva dels dies i les aportacions fetes, ens atrevim a extreure algunes conclusions d'aquesta taula: la innovació educativa és un procés que requereix de la **convicció ferma** dels qui l'han de tirar endavant, que sense un **equip cohesionat** i orientat en aquesta visió, difícilment s'avança i que la transformació és un **procés col·lectiu**, mai isolat. El salt es pot fer doncs, quan hi ha tota la **comunitat educativa compromesa**.

ELS MUNICIPIS

Les taules següents van donar veu **als municipis** i a les seves experiències relacionades amb la innovació educativa.

TAULA 2: ELS MUNICIPIS DAVANT LA INNOVACIÓ EDUCATIVA: EL REPTE DE SER-HI I GARANTIR-NE L'EQUITAT

L'Eduard Vallory va moderar la taula **Els municipis davant la innovació educativa: El repte de ser-hi i garantir-ne l'equitat**.

Van compondre la taula **l'Esther Salat**, vocal de la comissió d'ensenyament de l'Associació Catalana de Municipis i la **Gisela Navarro**, vocal de l'àmbit de drets socials de la Federació de Municipis de Catalunya.

Esther Salat va refermar la voluntat dels municipis de **ser part de la transformació** educativa i d'aprofitar aquest moment per construir **la ciutat que aprèn**, entenent que amb el canvi de model educatiu es pot obrir pas al concepte de l'aprendre junts. Per Salat la **creativitat** serà una competència fonamental a desenvolupar en aquest nou context educatiu ja que farà possible donar respostes diferents a les situacions noves que ens anirem trobant dins el context de canvi veloç en el que vivim.

Gisela Navarro va explicar que des de la Federació de Municipis han fet la reflexió del paper que han de fer els municipis davant la innovació educativa i creuen que per poder innovar és prioritari **assegurar l'equitat**: per iniciar qualsevol canvi abans cal assegurar la cobertura de les necessitats bàsiques de tothom. Entén que el municipi ha de treballar per l'èxit educatiu a través de diferents accions que va concretar en aquests exemples: donar informació i posar-la a l'abast de les famílies, oferir espais a les escoles, posar en contacte les empreses i centres educatius etc. Va afirmar que **el municipi no ha de dictaminar** com ha de ser la innovació sinó que ha d'estructurar una xarxa que la sustenti i ser-ne un node principal. Entén que els primers passos fonamentals passen per la detecció dels agents innovadors del municipi i connectar-los amb la comunitat educativa.

TAULA 3: ELS MUNICIPIS DAVANT LA INNOVACIÓ EDUCATIVA: EXPERIÈNCIES INNOVADORES

La darrera taula va seguir emmarcada en l'àmbit municipal sota el títol "**Els municipis davant la innovació educativa: experiències innovadores**". Els ponents d'aquesta taula moderada de nou per l'Eduard Vallory, van venir a explicar actuacions municipals d'èxit educatiu. Així Joan Bassolas gerent de la Fundació Ciutat de Viladecans va exposar *la Xarxa d'Innovació Educativa* d'aquesta ciutat, Joan Carles Navarro cap de la secció d'Educatió de l'Ajuntament del Prat de Llobregat va explicar l'experiència: *Educació, música i comunitat*. Esther Salat com a regidora d'Educatió, Universitat i Família de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès va compartir l'experiència *Immersió tecnològica per a les escoles* i Anna Franquesa, consellera delegada de l'Àrea d'educació del Consell Comarcal d'Osona, va exposar *Enxaneta, un model d'acompanyament d'èxit escolar dels nens i nenes*.

Totes elles són experiències en les que la col.laboració entre el món municipal i el món educatiu han fet possible un salt qualitatiu en el procés evolutiu de la innovació educativa. És una qüestió de prioritat política en tots els casos i de recursos econòmics però no només. També hi compta la voluntat de saber aprofitar bé tot allò que ja hi és i que es pot utilitzar millor. La convicció ferma que en fer-ho, el grau d'innovació i equitat seran majors.

Joan Bassolas va explicar que l'objectiu de la **Xarxa d'Innovació Educativa** és millorar l'èxit educatiu mitjançant la innovació i la creativitat a l'aula. També busca **aglutinar** a tots els **agents del territori** incloses les empreses i entitats i **impulsar projectes** per les escoles i la seva comunitat educativa. Uns projectes que cada una decideix en quins participa i s'adhereix. En aquest sentit va destacar-ne alguns especialment pensats per ajudar a introduir canvis metodològics a través de les TAC instal.lant PDI a totes les aules i fent arribar la fibra òptica a tots els centres. Això ha facilitat la introducció dels ordinadors i dispositius mòbils a les tasques educatives.

Va destacar el programa de cotutorització de treballs de recerca a través d'empreses de Viladecans, el projecte AMPA 2.0 per tal que aquestes utilitzin aquest tipus d'eines i l'organització de pràctiques dels alumnes en les empreses de la ciutat. L'objectiu final d'aquestes accions és afavorir que **els centres se sentin acompanyats** en la seva transformació.

Joan Carles Navarro va explicar que el seu és un projecte **d'educació musical comunitària** al Prat de Llobregat, l'objectiu del qual és democratitzar l'accés a la pràctica musical, promoure l'equitat i el desenvolupament personal i social a través d'un projecte artístic i impulsar la innovació educativa. El programa es duu a terme en horari lectiu a cicle mitjà i el treballen de manera compartida els mestres de primària i el professorat de l'escola de música. S'ha fet un conveni amb el Departament d'Ensenyament per tal que hi hagi en disposició dels alumnes instruments de corda, vent i tradicionals i L'Escola de Música del Prat aporta professorat que entra a les aules de les escoles per a ensenyar aquests instruments i per tant els centres educatius esdevenen subseus de l'Escola de Música. Això també implica que hi ha una interrelació entre els projectes dels centres amb el projecte de l'escola municipal de música i en la projecció externa de la ciutat. El programa no té data de caducitat i treballa perquè els centres l'assumeixin de manera autònoma.

Esther Salat, després de reunir-se com a regidora de Sant Cugat amb professorat de secundària arran d'una trobada promoguda per l'empresa Hewlett Packard, ubicada a la ciutat, va poder constatar dues qüestions importants a resoldre. La primera: la necessitat de començar a treballar llenguatges en programació a primària i la segona, la necessitat de despertar vocacions tecnològiques. Va ser així com es va iniciar el projecte **Immersió tecnològica a les escoles** que s'ha fet en col.laboració amb l'empresa esmentada i compta amb un programa de voluntariat. El projecte s'ofereix com a complement d'un projecte de sostenibilitat i eficiència energètica dels edificis que els centres han dut a terme durant quatre cursos i que amb aquesta nova orientació aporta un valor afegit al centre educatiu.

En la primera sessió de treball els alumnes i mestres van exposar als enginyers voluntaris allò que s'havia de millorar de l'eficiència energètica de les seves escoles i els enginyers, després d'aquest recull, van proposar tres projectes per a elaborar components d'arduino. Les diferents escoles han optat per desenvolupar algun d'aquests projectes i s'ha format al professorat a través d'una formació de l'escola d'enginyeria de la UAB.

Anna Franquesa va ser la darrera d'intervenir per exposar el programa **Enxaneta**, un programa que neix de fer-se la pregunta: què fer amb les dades del fracàs escolar a la comarca d'Osona? Per a reduir-lo i millorar l'èxit acadèmic es dissenya un acompanyament a través de mentors per als infants i les seves famílies, amb risc de fracàs escolar. En aquest acompanyament hi ha involucrats els serveis i recursos comunitaris del municipi. En l'avaluació externa del programa s'ha observat que un any de mentoria s'escurça un any el fracàs escolar. En aquest programa el treball en xarxa és cabdal per a empoderar aquests infants i les seves famílies.

Una vegada coneguts els projectes municipals, Eduard Vallory els va preguntar pel **valor afegit d'aquests programes pels alumnes i pel municipi**. Per Joan Bassols els **recursos** posats en forma d'acompanyament i formació estan fent possible el **canvi a les escoles** de Viladecans. Per Joan Carles Navarro l'estreta col.laboració entre el professorat de les escoles i els de l'escola de música municipal del Prat ha creat **sinèrgies** molt positives per a la innovació. El projecte aporta **qualitat i equitat**. És cabdal, pel procés d'aprenentatge de tots els alumnes, desenvolupar activitats transversals i contextualitzades, sigui quin sigui el seu punt de partida.

L'Esther Salat va valorar molt positivament la relació que s'establia entre l'escola i els enginyers voluntaris del projecte immersió tecnològica. Al professorat li agrada molt que els enginyers entrin a l'escola. Anna Franquesa va comentar que era **important la implicació de tots els agents educatius i municipals** del Programa Enxaneta i que l'escola es convertia així com una porta d'entrada que permetia conèixer i acompanyar molt millor infants i famílies per establir relacions de proximitat entre tots ells, fet que revertia en la millora de l'èxit educatiu.

Amb aquestes darreres intervencions Eduard Vallory va cloure la darrera taula de debat de la jornada. El món municipal va deixar constància de projectes molt interessants, tots ells capaços de contribuir de manera decisiva en el procés de canvi educatiu.

Va tancar la jornada **Jordi Plana**, Gerent dels Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona. Va posar l'èmfasi justament en la necessitat de treballar de manera **sistèmica i global**, de tenir una **agenda pública compromesa** amb el canvi. Va afirmar que el municipi n'és corresponsable i que des d'ell es poden fer canvis reals i de llarg abast. Va reivindicar el valor de les ciutats educadores i la necessitat d'actualitzar-ne el propòsit i les pràctiques. Així mateix va fer seu el concepte de **l'educació a temps complet** i el va situar com un dels eixos principals de treball de la Diputació per a seguir avançant en una transformació educativa profunda i completa.

D'aquesta manera es tancava un espai de quatre hores de trobada entre l'escola i el municipi, l'espai de temps en el que s'havien **aprobat** una mica més per adonar-se que **es necessiten més que mai**.

I han passat alguns dies i ens preguntem què ha passat al XXIV Fòrum Local d'Educació "Innovació, escola i municipi". El què ha passat és molt més del que el que hem escoltat i vist. Les taules i els ponents ens han donat la possibilitat d'imaginar el **següent pas**, ens han deixat entreveure que **programes conjunts escola municipi** no són tan lluny després d'haver-ne escoltat i reconegut la necessitat. Programes fets a quatre mans i viscuts com a propis, sense distingir-ne l'autoria. Fets i pensats per garantir l'equitat i la millora dels aprenentatges dels nois i noies. Si aquest Fòrum ens deixa algun deure, no és altre que el de **sentir-nos cridats** a contribuir de manera conjunta i gens aïllada a aquesta innovació educativa.

Teresa Terrades

professora de secundària i coach educativa
col.laboradora en la gestió de continguts del XXIV FLE

3 d'octubre de 2016